

ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ကညီဒီကလုာ်စာဖိုဉ်ကရၢ
လီၢ်ခၢ်သး
ကီၢ်သုလၢ
www.knuhq.org

ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ကညီဒီကလုာ်စာဖိုဉ်ကရၢ, ကရၢခိၣ် သးခိၣ်ကျၢၢ်ဒိၣ်စိ စီၤမူၤတူစ့ဖိ
အလံာ်ဟ့ၣ်ယုၢ်ဆူ “ကီၢ်သုလၢအမုၢ်နံၤ” ပဲၤထီၣ်(၇၃)ဝိတဝီ

နံၤသီ...လါယုၢ်(၁၄)သီ, ၂၀၂၂နံၣ်

အဲၣ်ကလုာ်ခိၣ်န့ၢ်သိၣ်ဒူဒီးကညီဖိခဲလၢာ်သ့ၣ်သုစၢ,

တနံၤအံၤ မ့ၢ်ဝဲလါယုၢ်(၁၄)သီ “ကီၢ်သုလၢအမုၢ်နံၤ” န့ၣ်လီၤ. ဖဲလါယုၢ်(၁၄)သီ, ၁၉၄၉န့ၣ် ခိၣ်န့ၢ်ပဒိၣ်ပပုၢ် ဒီးခိၣ်န့ၢ်သိၣ်ဒူတဖၣ် အတၢ်အိၣ်ဖိၣ် လၢဘၣ်တၢ်မၤအီၤဖဲ “ဝုၢ်တီအူ” န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ် ဖိၣ်အံၤအပူၤ ဝဲာ်ထံနီၤဖး ဒီးခံကွၢ်စီၤကွၢ်က့ၤဝဲ ကညီကလုာ်အတၢ်ပၢ်ဆၢ တၢ်အိၣ်သးဝံၤ ထံၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကဘၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် “ကီၢ်သုလၢပဒိၣ်” ဒီးဆီလီၤမၤဘၣ်က့ၤ တၢ်ပၢ်တၢ်ပြးအယိ “ကီၢ်သုလၢပဒိၣ်” အက့ၢ်အဂီၢ် တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤ အိၣ်ထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဒ်န့ၣ်အသိး, မုၢ်နံၤအံၤန့ၣ် ကိးဝဲလၢ “ကီၢ်သုလၢ အမုၢ်နံၤ” န့ၣ်လီၤ. လၢန့ၣ်အမဲာ်ညါ, ခိၣ်န့ၢ်တဖၣ် ထံၣ်ဝဲလၢ “ကီၢ်သုလၢပဒိၣ်” အမုၢ်နံၤအံၤ အလီၢ်အိၣ် လၢ တၢ်ကြၢးသ့ၣ်နီၣ်ဒီးမၤလၢကပီၤအီၤတုၤဖိစိၤလံၤစီၤအယိကဲထီၣ်ဝဲစံၣ်စီၤန့ၣ်မုၢ်နံၤတနံၤန့ၣ်လီၤ.

“ကီၢ်သုလၢအမုၢ်နံၤ” အံၤန့ၣ် ပကထံၣ်ဘၣ် တၢ်စံၣ်စီၤတဲာ်စီၤအမုၢ်အတီ လၢခိၣ်န့ၢ်လၢညါတဖၣ် လဲၤခိဖျိတ့ၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. အဂ့ၢ်ဒ်အံၤ, စးထီၣ်ဖဲ ကညီဖိတဖၣ် န့ၣ်လီၤဝဲဆူ စုကဝဲၤတၢ်ပၢ်ဆၢ အဆၢကတီၢ် န့ၣ် ကညီဖိတဖၣ် မၤန့ၢ်ဝဲ ဝုၢ် တဝုၢ်ဝံၤတဝုၢ်န့ၣ်လီၤ. သန့ၣ်က့ၤ, မ့ၢ်မုၢ်လၢတၢ်ပၢ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီဒီး ခူဇိၤဝုၢ်ဇိၤန့ၣ် တၢ်ဂံၢ်စၢ်အိၣ်ဝဲအါမးလီၤ. ဒ်ပဒိၣ်တဖၣ်အသိး တၢ်န့ၣ်လီၤလၢဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ပၢ်တၢ်ဆုၢ ကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီန့ၣ် တအိၣ်နိတမံၤဘၣ်. ထံဖိကီၢ်ဖိကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီဒီးခိၣ်န့ၢ်တနီၤ ယုထီၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကဆုၢလီၤန့ၢ်အီၤ ခိၣ်န့ၢ်ပဒိၣ်ပပုၢ် လၢကပၢ်ဆုၢရဲၣ်ကျဲၤဝဲ ခူဇိၤဝုၢ်ဇိၤဒီးကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီ ဘၣ်ဆၣ် တၢ်မၤလၢပုၤန့ၢ်အီၤတန့ၢ်ဘၣ်. ခိၣ်န့ၢ်တနီၤထံၣ်ဝဲလၢ တၢ်လိၣ်ဘၣ်တမံၤအံၤ မ့ၢ်ဂ့ၢ်ဂီၤအူ တၢ်လိၣ်ဘၣ်အယိ ဖဲ ၁၉၄၉, လါယုၢ်(၁၄) သီအနံၤန့ၣ် ကိးဝဲဂ့ၢ်ဂီၤအူတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဖဲ “ဝုၢ်တီအူ” ဒီးတနံၤယိန့ၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ “ကီၢ်သုလၢပဒိၣ်” ဒီး ကိးဝဲလၢ “ကီၢ်သုလၢအမုၢ်နံၤ” နံၤန့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိး, ကီၢ်ခိၣ်စီၤဘးအူက့ၢ် ဒီးခိၣ်န့ၢ်အဒိၣ်အထီတနီၤ ထံၣ်ဝဲလၢ တၢ်ဘိဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ် ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ်-ကညီဒီကလုာ်စာဖိုဉ်ကရၢ အတၢ်ပၢ်တၢ်ပြး ယုာ်ဒီးကညီဒီကလုာ်ဂၢၤသး (KNDO) န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအလီၢ်အိၣ်ဝဲလီၤ. အယိ, ဖဲ ၁၉၅၀, လါယုၢ်လံ (၁၇)သီ တုၤ (၁၉)သီန့ၣ် ကီၢ်ခိၣ်စီၤဘးအူက့ၢ် တီခိၣ်ရိၣ်မဲဒီး ရဲၣ်ကျဲၤဒီးကိးဝဲ ခိကရဲး လၢဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီၤဒ်အမုၢ် “ဖၣ်ပုၣ်ခိကရဲး” န့ၣ်လီၤ.

ဖဲလၢ တၢ်အိၣ်ဖိၣ်အံၤအပူၤန့ၣ် သးခိၣ်ကျၢၢ် စဲခ့ၣ် ဆုၢန့ၣ်လီၤဝဲလၢ တၢ်ကမၤဂ့ၢ်ထီၣ် ခ့ၣ်အဲၣ်ယုၣ် အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤန့ၣ်လီၤ. သးခိၣ်ကျၢၢ်မ့ၢ်မိၣ်တခိဆုၢန့ၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကဘိဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤသးမုၢ်ဒိၣ် ဒီးမ့ၢ်မုၢ် ပဒိၣ်လီၤရံၣ်ဖိကံ န့ၣ် ဆုၢန့ၣ်လီၤဝဲလၢ တၢ်ကမၤဂ့ၢ်ထီၣ် တၢ်ပၢ်တၢ်ပြးတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်, ခိၣ်န့ၢ်တနီၤ ကတီၢ်ထီၣ်ဒဲဒီး လၢခံကတၢ်န့ၣ် ခိကရဲး တၢ်ပညိၣ်ကွၢ်စိ လၢတၢ်ကမၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤ ခ့ၣ်အဲၣ် ယုၣ် အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဆီလီၤ ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤတၢ်ပၢ်တၢ်ပြး ဒီးတၢ်ပၢ်ဆုၢကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီန့ၣ် တလၢထီၣ်ပဲၤ ထီၣ်ဝဲလၢဘၣ်.

စီမံခန့်ခွဲမှုအဆာကတီၢ်န့ၣ် တၢ်ဆိကမိၣ်အိၣ်စ့ၢ်ကိးဝဲတမံၤ လၢစုကဝဲၤတၢ်ပၢၢ်ဆၢ အဆာကတီၢ် န့ၣ်အလီၢ်တအိၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်မၤအါထီၣ်တၢ်ပၢၢ်ပြးအတၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးတၢ်ပၢၢ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီ အတၢ်မၤတဖၣ်ဘၣ်. စုကဝဲၤတၢ်ပၢၢ်ဆၢအဆာကတီၢ်န့ၣ်တၢ်ကပၢၢ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤအီၤဒ်ထံကီၢ်တဘျီအသိး တသ့ဘၣ်. အယိ တၢ်မ့ၢ်မၤအါထီၣ်တၢ်ပၢၢ်ပြး ဒီးတၢ်ပၢၢ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤ ကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီန့ၣ် တၢ်ဝံတၢ်ယိးကအါ ထီၣ်ဝဲဒီး စုကဝဲၤတၢ်ပၢၢ်ဆၢ မၤန့ၢ်တၢ်ချ့ချ့တသ့ဘၣ်. အယိ တၢ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤ တၢ်စိကမိၤခဲလၢၢ်ဆူ သးအစုပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အံၤအယိ, သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲသးတၢ်စိကမိၤဒီးသးအတၢ်ပၢၢ်ပြးလီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်အံၤအဖိခိၣ်, ကီၢ်ခိၣ်စီၤဘးအူက့ၢ် လၢအမ့ၢ်ကီၢ်ခိၣ် လၢကဘၣ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲၤဝဲ သးဂ့ၢ်ဝီတဂၤ န့ၣ်လဲၣ် မၤတၢ်တသ့နီတမံၤလၢၤဘၣ်. ကယံၤပုၤလၢ တီခိၣ်ရိၣ်ခဲတၢ်ခဲလၢၢ်န့ၣ် ဟ့ၣ်ဝဲ သးအလီၢ်အလၢ ဒီးကယံၤတၢ်စိကမိၤခဲလၢၢ်န့ၣ် ဟံးဝဲလၢသးအစုပူၤ, သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲသးအတၢ်စိကမိၤဒီးသးအတၢ်ခိၣ်စိန့ၣ် လီၤ. ဝဲလၢတၢ်စိကမိၤအိၣ်က့ၤဝဲလၢသးအစုပူၤန့ၣ် သးခိၣ်သးန့ၣ်တနီၤ အတၢ်ကူၣ်လိာ်တၢ်ပီၣ်တၢ်ဒီး သးခိၣ်သးန့ၣ် အဒိၣ်အထီတဖၣ်န့ၣ်လဲၣ် တအိၣ်ဝဲလၢၤဘၣ်. ကွၢ်အိၣ်ကွၢ်ဆံးက့ၤ အသးခိၣ်သးန့ၣ် ဒီး ပဒိၣ်ပပုၤတဖၣ်လီၤ. တတူၢ်လိာ်ဝဲ ထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်န့ၣ်ကျဲၤလၢၤဘၣ်. လၢခံကတၢ်န့ၣ် တၢ်ယုၤနီၤတဂၤ န့ၣ်ဝဲအဘျးတဖၣ် အိၣ်ထီၣ်ဝဲဒီး တၢ်မၤထီၣ်ဝဲဒီးထံၣ်ကီၢ်ဖိကမုၢ် အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်တဖၣ် ပိာ်ထွဲထီၣ်အခံ လီၤ. ထံၣ်ကီၢ်ဖိကမုၢ်ဒီးခိၣ်န့ၣ်တနီၤ အသးသဟီၣ် လီၤစၢ်ကွၢ်ဝဲဒီး ဟံးတ့ၢ်ကွၢ်ဝဲ တၢ်ပၢၢ်ဆၢအတၢ်ဖံး တၢ်မၤန့ၣ်အိၣ်ထီၣ်ဝဲလီၤ.

အဲၣ်ကလုာ်ခိၣ်န့ၣ်သိၣ်ဒုဒီးကညီဖိခဲလၢၢ်သ့ၣ်သ့ၣ်,

ကညီတၢ်ပၢၢ်ဆၢ အတၢ်စံၣ်စီၤတဲစီၤ လၢဘၣ်ထွဲဒီး “**ကီၢ်သူလုၤအမ့ၢ်န့ၢ်**” လၢအမ့ၢ်တၢ်ဂဲၤလိာ် လၢတၢ်ကညီထီၣ်ဆိလီၤ ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်က့ၤ ကီၢ်သူလုၤ အတၢ်ပၢၢ်ပြးအံၤ ငှးသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်ပုၤလၢ တၢ်ဂ့ၢ်(၂)မံၤ လၢအကါဒိၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်တမံၤန့ၣ် မ့ၢ်ထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲၤ ဒီးခံမံၤတမံၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ပၢၢ်ဆၢထံၣ်ကီၢ်ဖိဒီးကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီန့ၣ်လီၤ.

ပုၤလၢဖိၣ်ထီၣ်စုကဝဲၤတဖၣ် မ့ၢ်တတူၢ်လိာ်ဝဲ ထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်န့ၣ်ကျဲၤလၢၤသၢပုၤၤ ကဲထီၣ်က့ၤ ပုၤလၢထီၣ်ဒါက့ၤထံၣ်ကီၢ်ဖိ ဒီးဒီးန့ၣ်က့ၤထံၣ်ကီၢ်ဖိ တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤတသ့လၢၤဘၣ်. ဒ်န့ၣ်အသိး, တၢ်သ့ တၢ်ဘၣ် လၢတၢ်သ့ၣ်ပၢၢ်ဆၢ ကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီမ့ၢ်တအိၣ်ဒီး ပုၤပၢၢ်ဆၢတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် တၢ်ပၢၢ်ဆၢမၤန့ၢ်တၢ် တသ့စ့ၢ်ကိးဘၣ်. ပုၤပၢၢ်ဆၢတၢ်ဖိလၢထံၣ်ကီၢ်တနီၤ, ဝဲလၢတၢ်ပၢၢ်ဆၢ အဆာကတီၢ်န့ၣ်, ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲ ထံၣ် ကီၢ်ဖိကမုၢ် အတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤအဂ့ၤကတၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီး, တုၤမၤန့ၢ်တၢ်ဒီး န့ၣ်လီၤက့ၤဆူ ပဒိၣ် ပပုၤအတၢ်မၤပူၤ လၢတၢ်ပၢၢ်ဆၢကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီတစုန့ၣ် ကမုၢ်တတူၢ်လိာ်အီၤလၢၤဘၣ်.

အယိ “**ကီၢ်သူလုၤ အမ့ၢ်န့ၢ်**” လၢအမ့ၢ် “**တၢ်သူၣ်ထီၣ်ဆိလီၤ ကီၢ်သူလုၤပဒိၣ်အမ့ၢ်န့ၢ်**” အံၤ ငှးသ့ၣ်နီၣ်ထီၣ်က့ၤပုၤလၢ ဝဲလၢတၢ်ပၢၢ်ဆၢ အဆာကတီၢ်န့ၣ်လဲၣ်န့ၣ် ပတကြၢးသးပုၤနီၣ် ထံၣ်ကီၢ်သး တၢ်ဟံးစုန့ၣ်ကျဲၤ, တၢ်ပၢၢ်ဆၢကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီ ဒီးတၢ်ကတီၤဆိ သ့ၣ်ဘိၣ်သးစၢ်တဖၣ် လၢခါဆူညါ တၢ်ကဲခိၣ် ကဲန့ၣ်အပူၤဘၣ်. ဒ်စီၤအတၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီ အိၣ်ဝဲအသိးန့ၣ် မံၤပကယုထံၣ်သ့ၣ်ညါ ဒီးမၤန့ၢ်ပၢၢ်ပသး လၢထံၣ်ကီၢ်သး တၢ်လဲၤလိာ်, လၢတၢ်ပၢၢ်ဆၢကမုၢ်ဂ့ၢ်ဝီ ဒီးတၢ်ကတီၤဆိ ပပုၤသူၣ်စၢ်သးဘိၣ်တဖၣ် လၢခါဆူညါတၢ်စံၣ်ညီၣ်ဒီး ပၢၢ်ဆၢရဲၣ်ကျဲၤသကိးပဘူၣ်ပတီၢ် လၢပနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ပဝဲန့ၣ်တက့ၢ်.

တၢ်ဘျး

ကရၢခိၣ်
ခ့ၣ်အဲၣ်ယုာ်-ကညီဒီးကလုာ်စၢ်ဖိၣ်ကရၢ
လီၢ်ခါၣ်သး